

Sygn. akt I CSK 13/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 sierpnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa "A." Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko X.Y.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 sierpnia 2009 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 25 czerwca 2008 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanego na rzecz
strony powodowej kwotę 1380 zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 11 grudnia 2007 r. uwzględnił powództwo Spółki Akcyjnej A. w W. o ochronę dóbr osobistych wniesione przeciwko pozwanemu X.Y. Sąd ten ustalił, że pozwany w dniu [...] przekazał za pośrednictwem Polskiej Agencji Prasowej komunikat o następującej treści: „Ostatnie publikacje [...] dotyczące mojej osoby oraz sprawowanego przeze mnie urzędu zawierają informacje, które nie mogą być odpowiedzialnie traktowane. Informacje te - pochodzące od tzw. anonimowych informatorów - nie zostały poddane wystarczającej weryfikacji z rzeczywistością. Ponadto informacje mieszane są z ze stroniczymi komentarzami wskazującymi na instrumentalną manipulację polityczną. Ta praktyka nie licuje z rzetelnością dziennikarską i narusza art. 31 pkt 2 zdanie 1 Konstytucji RP (każdy jest obowiązany szanować wolność i prawa innych). Swoista gra [...] jest elementem zaciętej wojny, która toczy się w celu ochrony układu ludzi władzy, biznesu, mafii i służb specjalnych. Układ ten - odkryty między innymi przez sejmową komisję do spraw [...] - w sytuacji gdy władzę sprawuje rząd [...], może być skutecznie przez wymiar sprawiedliwości rozliczony”. W ocenie Sądu pierwszej instancji treść tego komunikatu zawierała zniesławiające zarzuty i ich przedstawienie było działaniem bezprawnym. Pozwany nie wykazał prawdziwości zarzutów zawartych w jego oświadczeniu, co przemawiało za uznaniem, że bezprawność naruszenia dóbr osobistych strony powodowej nie została wyłączona. Zgłoszone przez pozwanego wnioski dowodowe zostały oddalone, gdyż nie dotyczyły faktów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Przemawiało to za uwzględnieniem powództwa.

Apelacja pozwanego została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 25 czerwca 2008 r., który podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i uznał za uzasadnione, przy uwzględnieniu przedmiotu postępowania, oddalenie wniosków dowodowych zgłoszonych przez pozwanego. Wyraził również ocenę, że oświadczenie pozwanego zawierało sugestie i zarzuty pod adresem strony powodowej naruszające jej dobra osobiste. Pozwany nie przedstawił natomiast dowodów mogących świadczyć o braku bezprawności jego działania.

Pozwany skargę kasacyjną oparł o obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c. Zarzucił w niej naruszenie przepisów postępowania - art. 217 § 1 i art. 227 w zw. z art. 382 k.p.c. przez zaakceptowanie oddalenia wniosków dowodowych o przesłuchanie w charakterze świadka A.A. i zasięgnięcie informacji z Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz art. 149 § 2 w zw. z art. 382 k.p.c. w wyniku zaakceptowania oddalenia wniosku o przesłuchanie pozwanego, a w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego obrazę art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 10 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i podstawowych Wolności przez ich błędną wykładnię. W oparciu o te zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty naruszenia przepisów postępowania dotyczyły nieuzasadnionego - zdaniem pozwanego - oddalenia jego wniosków dowodowych. Należy zatem podkreślić, że merytoryczna ocena zasadności postanowienia sądu oddalającego wnioski dowodowe strony w ramach zarzutu naruszenia przepisów postępowania jest możliwa jedynie przy zachowaniu przez skarżącego wymogu zgłoszenia zastrzeżenia o uchybieniu przez sąd przepisom postępowania, zgodnie z treścią art. 162 k.p.c. (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 55/08, OSNC 2009, Nr 7 - 8, poz. 103). W rozpoznawanej sprawie wnioski dowodowe pozwanego zostały oddalone przez Sąd Okręgowy na rozprawach, na których obecny był zawodowy pełnomocnik pozwanego. Nie wniósł on w tym zakresie do protokołu rozprawy stosownego zastrzeżenia, przez co pozwany utracił możliwość kwestionowania postanowień dowodowych Sądu pierwszej instancji w toku dalszego postępowania. Z tego względu zaakceptowanie przez Sąd Apelacyjny tych postanowień dowodowych nie dawało podstaw do skutecznego podniesienia zarzutów naruszenia przepisów postępowania wskazanych w skardze kasacyjnej pozwanego, niezależnie od merytorycznej oceny zasadności tego stanowiska.

Wymaga przy tym podkreślenia, że wnioski dowodowe pozwanego mogły zmierzać do wykazania prawdziwości jedynie tych faktów, na które pozwany

powołał się w swoim oświadczeniu z dnia [...]. Prócz tego zawierało ono również niewątpliwie ocenę postępowania dziennikarzy [...], która nie podlegała zweryfikowaniu na płaszczyźnie prawdziwości tych ocen. Jednakże przedstawienie ocen i zarzutów dotyczących postępowania innych osób, które mogą naruszać ich dobra osobiste, a także sugerowanie w treści wypowiedzi ich nagannego postępowania, mogące naruszać również takie dobra, jest działaniem bezprawnym w sytuacji, gdy tego rodzaju wypowiedzi nie opierają się o powołanie odpowiednich faktów, uzasadniających taką ocenę autora wypowiedzi. Takie działanie uniemożliwia bowiem osobom zapoznającym się z treścią wypowiedzi, szczególnie publikowanej w mediach, poddanie oceny autora wypowiedzi własnemu osądowi pod kątem jej zasadności. Może być ona przeprowadzona jedynie w oparciu o przytoczone fakty i przy założeniu, że są one prawdziwe. Dlatego też powoływanie się przez osobę naruszającą dobra osobiste na inne, nieujawnione wcześniej okoliczności faktyczne, których prawdziwość może być wykazana, jednakże dopiero w toku postępowania sądowego, w reakcji na działanie osoby, której dobra osobiste zostały naruszone, jest działaniem spóźnionym, nie uchylającym bezprawności naruszenia dóbr osobistych. Prowadzenie postępowania dowodowego jest w tym zakresie zatem bezprzedmiotowe.

Nieuzasadnione były również zarzuty naruszenia prawa materialnego. Wykładnia i stosowanie przepisów prawa materialnego wymaga odniesienia do określonych okoliczności faktycznych. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W postępowaniu kasacyjnym ocena zarzutów naruszenia prawa materialnego jest zatem dokonywana w oparciu o ustalenia faktyczne stanowiące podstawę zaskarżonego wyroku.

Ustalenia, których dokonał Sąd Apelacyjny nie odnoszą się do treści publikacji dotyczących pozwanego zamieszczonych w [...] przed złożeniem przez niego oświadczenia z dnia [...] i nie dają one podstaw do stwierdzenia, że w publikacjach tych zawarto krytyczne wypowiedzi pod adresem pozwanego, nacechowane przesadą lub mające formę prowokacji, zawierające nieprawdziwe zarzuty lub naruszające dobra osobiste pozwanego z innego powodu. Twierdzenie pozwanego, że jego wypowiedź przekazana Polskiej Agencji Prasowej stanowiła

reakcję na tego rodzaju publikacje prasowe nie znajduje zatem oparcia w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Wobec braku dokonania takich ustaleń bezprzedmiotowe było rozważanie przez Sąd Apelacyjny, czy pozwany był uprawniony do złożenia krytycznej wypowiedzi, zawierającej ostre sformułowania, w ramach polemiki z mediami prowadzonej na takich samych zasadach, na jakich przyznaje się przedstawicielom mediów wolność wypowiedzi wobec polityków. Dlatego też zarzut naruszenia art. 24 k.c. w zw. z art. 10 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, w wyniku ich błędnej wykładni, pomijającej w tym zakresie motywy i kontekst wypowiedzi pozwanego był nieuzasadniony.

Z przyczyn wyżej wskazanych skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 398²¹ k.p.c.